

บทที่ 2

ดรชนีพจน์ (deixis)

เค้าโครงเรื่อง

ตอนที่หนึ่ง:

ดรชนีพจน์คืออะไร

1. องค์ประกอบที่ช่วยในการตีความหมายของดรชนีพจน์
2. ดรชนีพจน์ชนิดต่างๆ: การแบ่งดรชนีพจน์ตามการใช้ของ Fillmore (1971)
 - 2.1 ดรชนีพจน์ที่อาศัยภาษาท่าทาง (gestural usage)
 - 2.2 ดรชนีพจน์ที่ไม่ต้องอาศัยภาษาท่าทาง แต่อาศัยปริบท (symbolic usage)
3. บทสรุปตอนที่หนึ่ง

ตอนที่สอง:

4. ดรชนีพจน์แบ่งโดยองค์ประกอบต่าง ๆ ของปริบทเป็นตัวกำหนดตามการแบ่งของ Levinson (1983)
 - 4.1 ดรชนีพจน์ที่มีผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวกำหนด (person deixis)
 - 4.2 ดรชนีพจน์บอกเวลา (time deixis)
 - 4.3 ดรชนีพจน์บอกสถานที่ (place deixis)
 - 4.4 ดรชนีพจน์ที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนา (discourse deixis)
 - 4.5 ดรชนีพจน์ที่แสดงถึงฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ร่วมสนทนา (social deixis)
5. บทสรุปตอนที่สอง
6. กิจกรรมท้ายบท

จุดประสงค์ของการเรียนรู้

หลังจากเรียนบทนี้แล้วผู้เรียนจะ

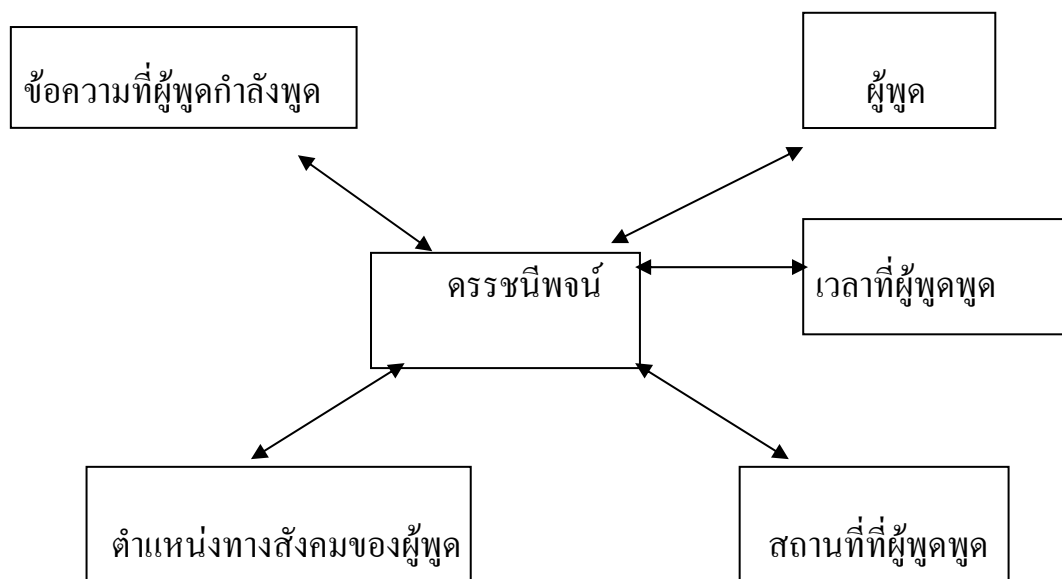
1. บอกคำจำกัดความของพรรณิพนธ์ได้
2. ระบุได้ว่าอะไรเป็นองค์ประกอบในการตีความหมายของพรรณิพนธ์
3. ระบุชนิดต่าง ๆ ของพรรณิพนธ์ได้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างเป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทยได้

ดรชนีพจน์คืออะไร

ดรชนีพจน์ (deixis) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า deixis แปลว่า “บ่งชี้” หรือ “แสดงถึง” ดรชนีพจน์เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาหรือการตีความหมายของภาษา โดยต้องอาศัยบริบท โดยเฉพาะในการวิสาสะ (face-to-face conversation)

1. องค์ประกอบที่ช่วยในการตีความหมายของดรชนีพจน์

ในการตีความหมายดรชนีพจน์นั้นต้องอาศัยแกนกลางของดรชนีพจน์ ซึ่งอาจจะเป็น (ก) ผู้พูด (ข) เวลาที่ผู้พูดพูด (ค) สถานที่ที่ผู้พูดพูด (ง) ตำแหน่งทางสังคมของผู้พูด (จ) ข้อความที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แต่อย่างไรก็ตาม แกนกลางของดรชนีพจน์อาจเบี่ยงเบนไปจากตัวผู้พูดเองก็ได้ เช่น อาจจะเป็นผู้ฟังหรือผู้อื่น ๆ ที่ผู้พูดกล่าวถึง ลักษณะของภาษาเช่นนี้ Lyons (1977a: 579) เรียกว่า deitic projection ส่วน Fillmore (1975) เรียกลักษณะของภาษาเช่นนี้ว่า points of view

2. ดรชนีพจน์ชนิดต่าง ๆ

2.1 Fillmore (1971b) แบ่งดรชนีพจน์โดยมีภาษาท่าทางเป็นตัวกำหนดออกเป็น 2 ชนิด คือ

ก. ดรชนีพจน์ที่อาศัยภาษาท่าทาง (gestural usage) เช่น การใช้มือชี้ไปยังที่คนหรือสิ่งของที่ผู้พูดต้องการเอ่ยถึง เช่น

(1) **This** one's genuine, but **this** one is a fake.

(พูดพร้อมชี้มือไปที่สิ่งของ หรือยกสิ่งของนั้น ๆ ให้ดู)

หรืออาจจะใช้คำสรรพนามบุรุษที่สามโดยที่ผู้พูดชี้ไปที่ผู้พูดกล่าวถึง เช่น

(2) **She's** the boss, she is. **He's** the secretary.

(3) เอา**ไอ้**นี้ไปไว้ใต้**ไอ้**นั้น (ผู้พูดใช้คำ**ไอ้**นี้ หมายถึงไม้กวาด และ**ไอ้**นั้นหมายถึงตู้)

(4) หมาตัวนี้น่ารักจัง (ชี้ไปที่หมา)

ข. ดรชนีพจน์ที่ไม่ต้องอาศัยภาษาท่าทางแต่อาศัยปริบท (symbolic usage)

ดรชนีพจน์ชนิดนี้อาจจะอยู่ในรูปของนิมิตสรรพนามหรือสรรพนามบุรุษที่สองก็ได้ เช่น

(5) **This city** is polluted. (เมืองที่ผู้พูดอยู่)

(6) **ปี**นี้เศรษฐกิจไม่ดีเลย (ปีตามปฏิทินปัจจุบัน)

(7) **You** can join us if **you** have time.

ผมเชิญคุณด้วยนะครับ

(ผู้พูดพูดอยู่ต่อหน้าผู้ฟัง)

2.2 การใช้สรรพนันที่อาศัยภาษาท่าทาง และสรรพนันที่ไม่ต้องอาศัยภาษาท่าทางนี้จะแตกต่างกันไปจากคำสรรพนามแทนคนหรือสิ่งของ และนิยมสรรพนามที่มีความหมายทั่วไปแต่ไม่เจาะจงถึงคู่สนทนา เวลา หรือสถานที่ที่การสนทนานั้นเกิดขึ้น เช่น

(8) I'll say **here and now** that I don't believe in ghost.

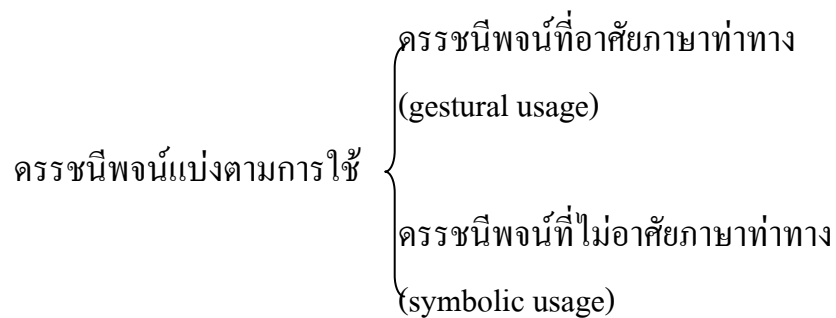
(9) Panic **here and there** was only to be expected.

(10) Aerobic dance is good for **you**.

(11) คนโน้นก็ไม่ชอบคนนี้ก็ไม่นชอบ 'ไม่รู้ว่าจะเลือกมากไปถึงไหน

(12) เดียวจะเอาอย่างโน้นเดี๋ยวจะเอาอย่างนี้เอาใจไม่ถูกเลย

3. บทสรุปตอนที่หนึ่ง สรุปได้ว่า คำบางคำที่ดูเสมือนเป็นสรรพนันอาจไม่ใช่สรรพนันก็ได้ เพราะไม่บ่งชี้ถึงผู้ร่วมสนทนา สถานที่ หรือเวลาของการสนทนาที่กำลังดำเนินอยู่ ต่อไปนี้คือแผนภูมิของการแบ่งสรรพนันตามการใช้

และเพื่อว่านักศึกษาจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างของ Levinson (1983:66) มาแสดงความแตกต่างของสรรพนันและคำที่ไม่ใช่สรรพนัน กล่าวคือข้อ (1) คือสรรพนันที่อาศัยภาษาท่าทาง ข้อ (2) คือสรรพนันที่ไม่อาศัยภาษาท่าทาง ส่วนข้อ (3) คือคำที่ไม่ใช่สรรพนัน

ก. (1) **You, you**, but not **you** are dismissed.

(2) What did **you** say?

(3) **You** can never tell what sex they are nowadays.

ข. (1) **This finger** hurts.

(2) **This city** stinks.

(3) I met **this weird guy** the other day.

ค. (1) Push not **now**, but **now**.

(2) Let's go **now** rather than tomorrow.

(3) **Now**, that is not what I said.

ง. (1) Not **that one**, idiot, **that one**.

(2) **That's** a beautiful view.

(3) Oh! I did **this and that**.

จ. (1) Move it from **there to there**.

(2) Hello, is Harry **there**?

(3) **There** we go.

อย่างไรก็ตาม Levinson (1983: 66) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การที่จะพิจารณาว่าคำไหนเป็นสรรพนันที่อาศัยภาษาท่าทาง และคำไหนเป็นสรรพนันที่ไม่ต้องอาศัยภาษาท่าทาง และคำไหนมีใช้สรรพนันนั้นอาจจะแปรเปลี่ยนไปได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทเป็นสำคัญ เช่นตัวอย่างข้อ (3) ของ ก. – จ. อาจจะเป็นตัวอย่างของการใช้สรรพนันที่อาศัยภาษาท่าทาง หรือสรรพนันที่ไม่อาศัยภาษาท่าทางก็ได้

4. ตอนที่สอง: สรรพนันที่แบ่งโดยมีองค์ประกอบต่างๆ ของบริบทเป็นตัวกำหนด Levinson (1983) ได้แบ่งสรรพนันออกเป็นห้าชนิด คือ

- 4.1 วรรณคดีที่มีผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวกำหนด (person deixis)
- 4.2 วรรณคดีบอกเวลา (time deixis)
- 4.3 วรรณคดีบอกสถานที่ (place deixis)
- 4.4 วรรณคดีที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนา (discourse deixis)
- 4.5 วรรณคดีที่แสดงถึงฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ร่วมสนทนา (social deixis)

4.1 วรรณคดีที่มีผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวกำหนดนั้น คือสรรพนามบุรุษที่หนึ่งและบุรุษที่สอง สำหรับสรรพนามบุรุษที่สามนั้น Lyons (1977a: 648) ไม่ถือว่าเป็นผู้ร่วมสนทนา ทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทยสรรพนามบุรุษที่หนึ่งและบุรุษที่สอง อาจหมายถึงเอกพจน์และพหูพจน์ เช่น

(13) Where do you come from?

(You หมายถึงผู้ฟังเพียงคนเดียว)

(14) Do you have any questions?

(You หมายถึงผู้ฟังหลายคน)

(15) คุณจะสั่งอะไรครับ (บริกรพูดกับลูกค้าซึ่งคุณอาจจะหมายถึงลูกค้าคนเดียว หรือลูกค้าหลายคนก็ได้)

(16) คุณทุกคนกรุณาเข้าคิวด้วยค่ะ (คุณในที่นี้หมายถึงหลายคน)

ในสังคมไทยผู้พูดนิยมใช้ชื่อตนเอง ซึ่งมักจะเป็นชื่อเล่นแทนคำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง และใช้ชื่อผู้ฟังแทนบุรุษที่สอง ตัวอย่างเช่น

(17) แต้มไม่เคยไปเชียงใหม่เลยคะ ขอไปด้วยคนนะคะคุณพ่อ

(แต้มคือผู้พูดและผู้ฟังคือคุณพ่อ ในที่นี้เด็กสาวที่ชื่อแต้ม แทนที่จะใช้สรรพนามแทนตนเองว่าฉัน หรือดิฉัน หรือข้าพเจ้าก็ใช้ชื่อ

ตนเอง)

นอกจากสรรพนามที่เป็นสรรพนามแล้ว Levinson (1983) ถือว่าคำเรียก
ขาน (vocatives) ก็เป็นสรรพนามด้วย คำเรียกขานนี้ Levinson รวมถึง:

- 1) คำเรียกญาติหรือผู้ที่ผู้พูดนับถือเป็นญาติ หรือบางครั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างก็
พบกันเป็นครั้งแรกและไม่เคยคุ้นเคยกันมาก่อน ในกรณีนี้ตามวัฒนธรรม
ไทยคำเรียกขานจะขึ้นอยู่กับลักษณะท่าทางการแต่งกาย อายุ และเพศ
ของทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น ผู้พูดอาจจะเรียกตนเองว่า หลาน น้อง
พี่ น้ำ ป้า ลุง ยาย ตา และเรียกผู้ฟังว่า หลาน น้อง พี่ ป้า ลุง ยาย ตา
เป็นต้น กล่าวคือ หลิงไทยอายุ 70 ปี ผู้หนึ่งอาจจะเคยถูกเรียกว่า ลูก
หลาน น้อง พี่ น้ำ ป้า ยาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงอายุของหลิงผู้นี้
 - 2) การเรียกชื่อเฉพาะตัวหรือตำแหน่ง
 - 3) คำทักทาย
 - 4) คำอวยพร
- 1) ก. การเรียกญาติและผู้ซึ่งผู้พูดยกย่องเสมอเหมือนญาติ เช่น
- (18) แม่ครับวันนี้ผมไปเตะบอลล่ะครับ
 - (19) นี่ลูกไหนน้ำภาเขาเสีย เขาเป็นเพื่อนแม่
- ข. การเรียกผู้ที่ไม่คุ้นเคยเพื่อถามคำถามหรือพูดคุยด้วยแบบผิวเผิน โดยใช้คำ
เรียก ขานเช่นเดียวกับการเรียกญาติ เช่น
- (20) พี่ ๆ ป้ายรถเมล์อยู่ไหน (ผู้พูดถามหญิงหรือชายที่ดูอายุมากกว่า
ตนเพียงเล็กน้อย ถ้าแก่กว่ามากก็เรียกว่า ป้า ลุง ยาย ตา เป็น
ต้น)
- 2) การเรียกชื่อผู้ฟัง โดยเรียกชื่อเฉพาะตัว เช่น
- (21) อัจฉรารอดด้วย Hurry up, Mary.
- ค. การเรียกขาน โดยใช้คำที่เป็นตำแหน่งหรือหน้าที่การงานของผู้ที่ถูกเรียก
เช่น

- (22) อาจารย์ครับ
- (23) แท้ก็จืดตรงนี่จะ/ นะจะ
- (24) แม่คำจะมั่งคุณกิโตะเท่าไร
- (25) a. Nurse, I'd like to go to toilet.
 b. คุณหมอกะ ดิฉันต้องผ่าตัดมัยยะ
 c. พยาบาลกะ ดิฉันกลับบ้านได้หรือยัง
 d. ผู้หมวดกะ ดิฉันถูกล้วงกระเป๋าคะ
- (26) **Mr. Justice.** (British English) } คำเรียกผู้พิพากษาในศาล
 (27) **Your Honour.** (American English) }
 ศาลที่เคารพ

3) คำทักทาย เช่น

- Hello
- Hi, How are you?
- สวัสดีค่ะ/ หัวดี

4) คำอวยพร เช่น

- Well done! = ยินดีด้วย/ ดีใจด้วย
- Congratulations! = ยินดีด้วย/ ดีใจด้วย
- Cheers! = ไชโย ไชโย

4.2 **ดรชนีพจน์บอกเวลา** ดรชนีพจน์ชนิดนี้เกี่ยวข้องกับผู้พูดและผู้ฟังอย่างมากทีเดียว สิ่งที่ควรคำนึงถึงเมื่อพิจารณาดรชนีพจน์ชนิดนี้มีอยู่ 2 ประการคือ

ก. เวลาที่พูด (coding time)

ข. เวลาที่ได้รับข้อความที่พูด (receiving time)

ดรรรชนีพจน์บอกเวลานี้รวมถึงกริยาวิเศษณ์บ่งบอกเวลา เช่น **now, then, soon, recently** และคำกริยาวิเศษณ์ที่แสดงเวลาโดยมีคำ **this** นำหน้า เช่น **this week, this month, this year** เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม บางครั้งความหมายของ **this** จะแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคำที่ตามหลัง **this** เช่น

- **this week** หมายถึง สัปดาห์ที่รวมถึงสัปดาห์ปัจจุบันที่ยังไม่ผ่านไป ซึ่งต้องรวมเวลาที่พูดเข้าด้วย
- **this August** หมายถึง เดือนสิงหาคมของปีนี้ซึ่งยังไม่ถึง แต่ทว่ารวมจุดของเวลาที่ผู้พูดต้องการหมายถึง ในอนาคตด้วย
- **this morning** หมายถึง เช้าของวันที่ยังไม่ผ่านไป ซึ่งอาจจะมี ความหมายได้สองแง่คือ “เช้านี้” ซึ่งยังไม่ผ่านไป และอาจจะหมายถึง “เมื่อเช้านี้ที่ผ่านมาแล้ว” โดยที่ผู้พูดพูดถึงคำ **this morning** ในตอนบ่าย

คำอีกคำหนึ่งที่มีความหมายจะเปลี่ยนไปตามคำที่ตามมาข้างหลังคำนี้คือ **next**

ตัวอย่างเช่น **next Thursday** อาจมีความหมายสองความหมายคือ

- ก. วันพฤหัสบดีของสัปดาห์หน้า ซึ่งรวมถึงช่วงเวลาที่ผู้พูดพูดด้วย
- ข. วันพฤหัสบดีของสัปดาห์ ซึ่งต่อจากช่วงเวลาที่ผู้พูดพูดจบไปแล้ว

4.3 ดรรรชนีพจน์บอกสถานที่ (Place deixis)

4.3.1 ดรรรชนีพจน์บอกสถานที่คืออะไร คำตอบก็คือคำที่บ่งบอกหรือเจาะจงถึงสถานที่ที่ผู้พูดและผู้ฟังอยู่ร่วมในสถานการณ์ด้วย ข้อสำคัญจะต้องรวมเอาเวลาที่ผู้พูดพูดเข้าไว้ด้วย เพราะบางครั้งถ้าอ้างถึงสถานที่อื่นโดยมีสถานที่ ๆ ผู้พูดอยู่ด้วยแต่ไม่รวมเอาเวลาที่ผู้พูดพูดด้วย ก็ไม่ถือว่าเป็นดรรรชนีพจน์ ตัวอย่างเช่น

(28) The capital is 800kms. from Chiangmai.

(29) It is 800kms. away from here.

ในประโยค (28) นั้น Chiangmai เป็นสถานที่อื่นที่ไม่ได้หมายถึง สถานที่ที่มีผู้พูด
รวมอยู่ด้วย แต่ทว่าประโยค (29) คำ away from here หมายถึง ระยะทางที่มีผู้พูด
เป็นหลัก ทั้งผู้พูดและผู้ฟังก็รู้ว่า here หมายถึง ตรงไหน ด้วยเหตุนี้คำ here ใน
ประโยค (29) จึงเป็นกรณีพจน์บอกสถานที่

4.3.2 คำสรรพนามและกริยาวิเศษณ์ที่สามารถทำหน้าที่เป็นกรณีพจน์บอก

สถานที่คือ this/ that และ here/ there และกริยาที่แสดงการ

เคลื่อนไหว (motion verbs) เช่น come และ go แต่อย่างไรก็ตาม

นักศึกษาจะต้องไม่สับสนระหว่างคำอ้างถึง (anaphora) ในปริบท เช่น

(30) I must get home. My daughter is there on her own. (**there** เป็น
คำอ้างถึง **home**.)

(31) I heard you disliked his latest novel.

I read his first novel and that was boring too.

(**that** เป็นคำอ้างถึง **his latest novel**.)

(32) I went to see the place and I wanted to buy it. I said to myself.

“**This** I must have.”

(33) He was here at Phuket for a number of years.

(**here** เป็นคำอ้างถึง **at Phuket**)

คำ this/ that และ here/ there ตามตัวอย่าง (30) – (33) นั้นเป็นคำอ้างถึง
(anaphora หรือ reference) มิใช่กรณีพจน์บอกสถานที่

นอกจากนี้คำ this/ that อาจแสดงถึงอารมณ์ของผู้พูดก็ได้ ผู้พูดใช้คำ this/
that ขยายคนหรือสิ่งของที่ตนไม่ชอบ โดยที่ผู้ฟังก็รู้ว่าหมายถึงใครหรืออะไร เช่น

(34) **That Idi Amin** I a real tyrant.

(35) Don't mention **this wretched business**.

สำหรับการใช้คำสรรพนามที่แสดงอารมณ์เช่นนี้ของผู้พูดนั้นในภาษาไทยเรามีใช้เช่นกัน เช่น

(36) - ไปคบได้คนพรรคนั้น

- ฉันเลิกทำมานานแล้วงานพรรคนี้นะ

(37) - นี่แหละ คนอย่างนี้ที่เราต้องการ

- ต้องได้คนอย่างนี้เป็นเลขานุการ

ข้างต้นนี้ได้ยกตัวอย่างของคำอ้างอิง ซึ่งแตกต่างไปจากสรรพนาม this/ that ที่บอกสถานที่ ต่อไปนี้เป็นสรรพนามที่บอกสถานที่

(38) A: Please show Mr. Brown where to go to the
conference room.

B: **This way**, sir.

(39) **This road** is under repair.

(40) Boats for rent: if interested, contact **here**.

(41) The ticket teller is **there** near the entrance.

เนื่องจากขอบเขตของคำ here/ there ไม่มีขีดจำกัด กล่าวคืออาจจะเป็นขอบเขตเล็ก ๆ หรือกว้างมากก็ได้ ดังนั้น จึงทำให้เกิดความคลุมเครือได้ เช่น

(42) Place it **here**. (ตัวอย่างจาก Levinson, 1983)

ถ้าหัวหน้าศัลยแพทย์เป็นผู้พูดประโยคนี้นี้กับผู้ช่วยศัลยแพทย์อีกท่านหนึ่งที่กำลังทำศัลยกรรมร่วมกัน ความหมายของ **here** ก็จะแตกต่างจากความหมายของ **here** ในกรณีที่ผู้ควบคุมก่อสร้างพูดกับคนขับรถยกป็นจัน

คำกริยาแสดงอาการเคลื่อนไหว (motion verbs) ที่มีลักษณะเป็นกรรมนิพจน์
แฝงอยู่คือ come และ go เช่น

(43) He's coming. (หมายถึงเขากำลังเคลื่อนที่มายังที่ผู้พูดอยู่)

(44) He's going. (หมายถึงเขากำลังเคลื่อนที่ห่างไปจากตัวผู้พูด) แต่
อย่างไรก็ตามในประโยค I'm coming. นั้นไม่ได้หมายถึง
เคลื่อนที่ไปยังผู้พูดแต่หมายถึงเคลื่อนไปยังผู้ฟัง

4.3.3 การใช้กริยาวิเศษณ์ที่แสดงเวลาแทนกรรมนิพจน์บอกสถานที่ เช่น

(45) I first saw that car **ten miles ago**.

(46) The post office is just **ten minutes from here**. (**ten minutes
from here** ใช้แทนคำบอกสถานที่คือ **300 metres from here**.)

4.4 กรรมนิพจน์ที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนา (discourse deixis)

กรรมนิพจน์ที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนานี้คือ การใช้คำหรือวลีเพื่ออ้างถึง
ข้อความที่กล่าวมาแล้วในประโยค โดยเฉพาะประโยคนั้น ๆ เป็นบทสนทนา
วิสาสะ คำ หรือวลีที่ใช้เป็นกรรมนิพจน์ชนิดนี้ บางคำเป็นได้ทั้งกรรมนิพจน์
ที่แสดงเวลา และสถานที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบท Levinson (1983) ได้
เสนอแนะว่าคำหรือวลีที่จะเป็นกรรมนิพจน์ชนิดนี้มีอยู่ 3 ประเภทด้วยกัน
คือ

1) นิยมสรรพนาม เช่น this, that

2) คำหรือวลีที่เชื่อมข้อความในประโยคให้ต่อเนื่องกันในบทสนทนา เช่น
but, therefore, in conclusion, to the contrary, still, however, anyway,
well, besides, actually, all in all, after all, by the way, in the last
paragraph, in the next chapter. ฯลฯ

- 3) การนำเอาส่วนขยายของประโยค (theme) มาเป็นต้นเรื่อง (rheme) และเรียกส่วนขยายที่เปลี่ยนมาอยู่ต้นประโยคว่า ต้นเรื่อง^{ที่}ผู้พูดต้องการเน้น (marked theme) Halliday (1985) เป็นผู้เรียกลักษณะของภาษาลักษณะนี้ว่า marked theme. ตัวอย่างเช่น

(47) A: Did you enjoy the dinner?

B: **Really good meals** they serve in this restaurant. (**Really good meals** เป็นต้นเรื่อง^{ที่}ผู้พูดต้องการเน้น (marked theme) ที่เป็นเช่นนี้เพราะตามโครงสร้างปกติ **Really good meals** จะต้องอยู่หลังกริยา serve เพราะเป็นกรรมของกริยานี้ แต่ทว่าผู้พูดคือ B ต้องการเน้นว่าอาหารที่ภัตตาคารนี้ดีมากจึงย้าย **Really good meals** มาไว้หน้าประโยค)

(48) A: What's his name?

B: **Nick** his name is.

(ตามโครงสร้างปกติแล้วประโยคที่ B พูดจะต้องเป็น His name is Nick. แต่ทว่า B ต้องการเน้นคำตอบเพื่อตอบคำถามของ A จึงย้าย **Nick** มาไว้ขึ้นต้นประโยค)

(49) **That blouse**, it's simply stunning. (ตัวอย่างจาก Levinson (1983: 89)(ผู้พูดต้องการเน้นคำ **That blouse** จึงย้ายมาไว้หน้าประโยค กล่าวคือแทนที่จะใช้โครงสร้างปกติคือ That blouse is simply stunning)

อนึ่ง Levinson (1983: 87 – 88) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างคำอ้างถึง (anaphora) และสรรพนามที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนาไว้ ดังนี้คือ คำอ้างถึงมักจะเป็นสรรพนามใช้อ้างถึงคำหรือวลีใด ๆ ในปริเฉท เช่น

(50) Harry's a sweetheart; he's so considerate.

(ทั้ง Harry และ he เป็นคำอ้างถึงบุคคลคนเดียวกันที่ชื่อ

Harry)

ส่วนสรรพนิจน์ที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนานั้น มักจะเป็นนิยมนิยมนาม และใช้อ้างถึงสิ่งที่ผู้พูดต้องการอ้างถึง (referent) เป็นครั้งแรก เช่น

(51) A: At the touch of love, everyone becomes
poet.

B: **This sentence** is true.

(**This sentence** เป็นสรรพนิจน์ที่อ้างถึงประโยคที่ A พูดทั้งประโยค กล่าวคือ สิ่งที A พูดเป็น referent และ This sentence ก็เป็นสรรพนิจน์ที่อ้างถึง referent นี้เป็นครั้งแรก)

(ในตัวอย่าง (52) นี้ that เป็นสรรพนิจน์ที่อ้างถึงสุภาษิตที่ว่า “To strive...To yield”. ส่วน it ใน My motto I live by it. เป็นคำอ้างถึงทั้งนี้เป็นเพราะ it เป็นคำอ้างถึง my motto และในขณะที่เดียวกัน my motto ก็อ้างถึงสุภาษิตที่ว่า “To strive...To yield”. ด้วย ส่วน that motto ในรูปที่สองเป็นคำอ้างถึงเพราะ that motto อ้างถึงสุภาษิตของ Tennyson เป็นครั้งที่สอง กล่าวคือหลังจากคำ that, my

4.5 **ดรชนีพจน์บอกฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง** (social deixis): ดรชนีพจน์ชนิดนี้ถูกกำหนดโดยสถานการณ์ทางสังคม และฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟังซึ่งเป็นผู้ดำเนินวัจนกรรม (speech acts) ร่วมกัน (Fillmore, 1975: 76) ตัวอย่างในตารางต่อไปนี้ แสดงถึงการใช้ดรชนีพจน์ซึ่งแสดงตัวผู้พูดและผู้ฟัง พร้อมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมและสถานการณ์ทางสังคมซึ่งแปรเปลี่ยนไป

ดรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูด	ดรชนีพจน์แสดงถึงผู้ฟัง	ความสัมพันธ์ทางสังคม
I	Your Majesty	สามัญชนพูดกับกษัตริย์หรือราชินี หรือพระราชวงศ์
I	Your Excellency	1) ผู้พูดพูดกับเอกอัครราชทูต 2) ผู้พูดพูดกับนายกรัฐมนตรื
I	Your Honor (American English)	ผู้พูดพูดกับผู้พิพากษาในศาล
I	Mr. Justice (British English)	
I	Ladies and Gentlemen	ผู้พูดพูดกับผู้ฟังที่ห้องประชุม
I	Mr. President	ผู้พูดพูดกับประธานาธิบดี

		ประธาน
I	Mr. Chairman	ผู้พูดพูดกับประธานในที่ประชุม
I	Mate; My son (American English)	ผู้พูดเป็นผู้ชายพูดกับเด็กผู้ชาย ซึ่งเป็นคนแปลกหน้า
I	Love, Lovies (British English)	ผู้พูดพูดกับคนแปลกหน้าซึ่งอายุน้อยกว่า เช่น คนขายของพูดกับลูกค้า คนขับรถประจำทางพูดกับผู้โดยสาร เป็นต้น

ดรรรชนีพจน์แสดงถึงผู้พูด	ดรรรชนีพจน์แสดงถึงผู้ฟัง	ความสัมพันธ์ทางสังคม
พูด		
I	Darling; Honey; My love	ผู้พูดพูดกับคนรัก หรือสามีพูดกับภรรยา/ ภรรยาพูดกับสามี
I	My pet.	ผู้พูดพูดกับผู้มีอาวุโสน้อย

นักศึกษาคงจะสังเกตเห็นได้ว่า วรรณคดีที่แสดงบุรุษที่หนึ่งในภาษาอังกฤษ ใช้เพียงคำเดียวคือ I แต่ทว่าวรรณคดีที่อ้างถึงผู้ฟังนั้นแตกต่างกันออกไปตามฐานะทางสังคมของผู้ฟัง ส่วนในภาษาไทยนั้น วรรณคดีบอกฐานะทางสังคมจะชัดเจนมาก ทั้งวรรณคดีที่อ้างถึงผู้พูดและผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น

วรรณคดีที่แสดงถึงผู้พูด	วรรณคดีที่แสดงถึงผู้ฟัง	ความสัมพันธ์ทางสังคม
ข้าพระพุทธเจ้า	ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท	ผู้พูดพูดกับพระเจ้าอยู่หัวหรือพระราชินี
ข้าพระพุทธเจ้า	ใต้ฝ่าละอองพระบาท	ผู้พูดพูดกับสมเด็จพระราชชนนี
ข้าพระพุทธเจ้า	ใต้ฝ่าพระบาท	ผู้พูดพูดกับพระราชวงศ์
อาตมา	โยม ลีกา	พระพูดกับพุทธศาสนิกชนชายและหญิง
ดิฉัน ผม (กระผม)	คุณ	ผู้พูดและผู้ฟังไม่สนิทกันมาก
ฉัน/ เค้า	เธอ/ ตัวเอง	ผู้พูดและผู้ฟังสนิทกันมาก
ผม/ หนู/ ชื่อตัวผู้พูด	พ่อ แม่ หรือบรรดาญาติทั้งหลาย	ผู้พูดอาวุโสน้อยกว่าบรรดาญาติ

5. บทสรุปตอนที่สอง

ตอนที่สองนี้เกี่ยวกับสรรพนาม 5 ชนิด ที่แบ่งโดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ของปริบทเป็นตัวกำหนด สรรพนามเหล่านั้นคือ (1) สรรพนามที่มีผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวกำหนด (2) สรรพนามบอกเวลา (3) สรรพนามบอกสถานที่ (4) สรรพนามที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนา (5) สรรพนามที่แสดงถึงฐานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ร่วมสนทนา สำหรับสรรพนามที่มีผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวกำหนดนั้นมีรูปลักษณะต่าง ๆ คือ 1) การเรียกผู้ฟัง โดยใช้คำเรียกเสมอญาติ (โดยเฉพาะในภาษาไทย) 2) การเรียกชื่อผู้ฟัง โดยเรียกชื่อตัว 3) คำทักทาย 4) คำอวยพร นอกจากนี้ยังได้พูดถึงความแตกต่างระหว่างสรรพนามและคำอ้างถึง ประการสุดท้ายนักศึกษาจะสังเกตได้ว่าคำ *this* และ *that* นั้นทำหน้าที่เป็นสรรพนามได้ถึง 3 ชนิด คือสรรพนามบอกเวลา สรรพนามบอกสถานที่ และสรรพนามที่อ้างถึงข้อความในบทสนทนา

6. กิจกรรมท้ายบท

1. องค์ประกอบในการตีความหมายของสรรพนามมีอะไรบ้าง จงระบุ
2. สรรพนามที่อาศัยภาษาท่าทางและสรรพนามที่ไม่อาศัยภาษาท่าทางแตกต่างกันอย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบ
3. สิ่งที่คุณคำนึงถึงเมื่อตีความหมายของสรรพนามบอกเวลามีอะไรบ้าง จงระบุ
4. คำกล่าวที่ว่า *this* และ *that* ทำหน้าที่เป็นสรรพนามเสมอ จริงหรือไม่ จงให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ
5. จงระบุปริบท (context) ของสรรพนาม **now** และ **here** ในประโยคเหล่านี้ (ประโยคเหล่านี้คัดมาจาก Brown and Yule, 1983: 52) และให้คำแปลของ **now** และ **here** เป็นภาษาไทย
 - 1) a. Clap together **now**.
b. I think you should begin the next chapter **now**.

- c. **Now** I'm getting older I really do find policemen look younger.
- d. From the iron age till **now**, man has been making increasingly complex artefacts.

- 2) a. There's another worn section which need repair **here**.
- b. You've got a very nice room **here**.
- c. It's a really nasty day **here**.
- d. You have a comparatively mild climate **here**.

6. จงบอกว่คำที่ขีดเส้นใต้เป็นสรรพนันหรือไม่ ถ้าเป็น เป็นสรรพนันชนิดใด คือเป็นสรรพนันที่อาศัยภาษาทำทาง และสรรพนันที่ไม่อาศัยภาษาทำทาง

1. Your mother loves you. She's always *there* when you need her.
2. In Joe's house, flowering plants are *here and there*.
3. She's busy *now and then*.
4. Elaine always does *this and that* on weekends.
5. A phone call for *you*.
6. *This pair of shoes* are killing me.
7. เขาทำโน่นทำนี่มิได้หยุด
8. เด็ก ๆ มักจะถามโน่นถามนี่ตลอดเวลา
8. คนพรรคนั้นเธอเสียเวลาไปพูดกับเขาทำไม
9. คนแบบนี้สิทีคือคนที่เราต้องการ
10. คนใช้กวนจัง เดี่ยวขอโน่นขอนี่
11. ให้มันได้อย่างนี้สิ บอกอย่างหนึ่งแต่ทำอีกอย่างหนึ่ง

12. Vegetables are good for you.

13. It's very humid here.

14. That dress I wouldn't dare to wear.

7. จงอ่านข้อความที่คัดมาจากพจนานุกรม Collins COBUILD (1987) และขีดเส้นใต้ประโยคที่มี *this/ that* และ *here/ there* ซึ่งทำหน้าที่เป็นสรรพนาม

7. จงอ่านข้อความที่คัดมาจากพจนานุกรม Collins COBUILD (1987) และขีด
ประโยคที่มี *this/ that* และ *here/ there /you* ซึ่งทำหน้าที่เป็นสรรพนาม

here /hiə/. 1 You use **here** 1.1 when you are referring to the place where you are or to a place which has been mentioned. EG *She left here at eight o'clock... Elizabeth, come over here... You've been here for a number of years.* 1.2 when you are pointing to a place that is near you, in order to draw someone's attention to it. EG *You have to sign here and acknowledge the receipt.* 1.3 to indicate that the person or thing that you are talking about is near you or being held by you. EG *What can you do with this thing here?... I have here a very important message that has just arrived.*

2 You can also use **here** to refer to the time, ADV situation, or subject that you have come to or that you are dealing with. EG *I think that what we're talking about here is role-playing... The autumn's really here at last.*

3 You use **here is** or **here are** to draw attention to PHRASE something or to introduce something. EG *Now here is the News... Here she is... Here's how it's done.*

4 You say '**Here**' or '**Here you are**' when you are CONVEN offering or giving something to someone. EG *He pushed a piece of paper across the table. 'Here you are. My address.'... Here, hold this while I go and get a newspaper.*

5 You say '**Here we are**' when you have just found something that you have been looking for. CONVENTION

6 Something that is happening **here and there** is happening in several different places. EG *Panic here and there was only to be expected.* PHRASE

7 You say '**Here's to us**' or '**Here's to your new job**', for example, as a toast in order to wish success or happiness to someone. CONVENTION

there /ðeə/. 1 You use **there** as the subject of the verb 'be' to say that something exists or does not exist, or to draw attention to it. EG *There was a new cushion on one of the settees... There must be a reason... There's no inspection service, is there?* PRON:

2 You use **there** in front of a verb to emphasize its meaning. The subject of the verb is placed after the verb. EG *Beside them there curls up a twist of blue smoke... There still remains the point about creativity.* PRON
Literary
Formal

3 If something is **there**, it exists or is available. EG *We talked about reality, about whether things are really there... The problem is still there... The play group is there for the children of staff and students.* ADV: USU
AFTER be

4 You use **there** to refer to a place that has already been mentioned. EG *I must get home. Bill's there on his own... I walked two miles there and back.* ADV AFTER VB

5 You say **there** to indicate a place that you are pointing to or looking at. EG *'Over there,' she said and pointed to the door... Where's the ball? Oh, there it is.* ADV

6 You use **there** when speaking on the telephone to ask if someone is available to speak to you. EG *Is Jane there, please?* ADV

7 You use **there** to refer to: 7.1 a point in a conversation, or an idea that someone has put forward. EG *Could I interrupt you just there?... You're right there Howard.* 7.2 a stage reached in an activity or process. EG *I'll write to the headmaster and then take the matter from there... The man who wants to be president will do anything to get there.* ADV

5 You say '**Here we are**' when you have just found something that you have been looking for. CONVENTION

6 Something that is happening **here and there** is happening in several different places. EG *Panic here and there was only to be expected.* PHRASE

7 You say '**Here's to us**' or '**Here's to your new job**', for example, as a toast in order to wish success or happiness to someone. CONVENTION

there /ðeə/. 1 You use **there** as the subject of the verb 'be' to say that something exists or does not exist, or to draw attention to it. EG *There was a new cushion on one of the settees... There must be a reason... There's no inspection service, is there?* PRON:

2 You use **there** in front of a verb to emphasize its meaning. The subject of the verb is placed after the verb. EG *Beside them there curls up a twist of blue smoke... There still remains the point about creativity.* PRON
Literary
Formal

3 If something is **there**, it exists or is available. EG *We talked about reality, about whether things are really there... The problem is still there... The play group is there for the children of staff and students.* ADV: USU
AFTER be

4 You use **there** to refer to a place that has already been mentioned. EG *I must get home. Bill's there on his own... I walked two miles there and back.* ADV AFTER VB

5 You say **there** to indicate a place that you are pointing to or looking at. EG *'Over there,' she said and pointed to the door... Where's the ball? Oh, there it is.* ADV

6 You use **there** when speaking on the telephone to ask if someone is available to speak to you. EG *Is Jane there, please?* ADV

7 You use **there** to refer to: 7.1 a point in a conversation, or an idea that someone has put forward. EG *Could I interrupt you just there?... You're right there Howard.* 7.2 a stage reached in an activity or process. EG *I'll write to the headmaster and then take the matter from there... The man who wants to be president will do anything to get there.* ADV

- 8 If you say that someone is **not all there**, you mean that they are stupid or not mentally alert. PHRASE Informal
- 9 If something happens **there and then** or **then and there**, it happens immediately. PHRASE *EG He terminated the discussion then and there.*
- 10 You say **'There you are'** or **'There you go'** CONVENTION
- 10.1 when accepting that an unsatisfactory situation cannot be changed. CONVENTION *EG It wasn't a very good reason for refusing, but there you are.*
- 10.2 when emphasizing that something proves that you were right. CONVENTION *EG There you are, Mabel! What did I tell you?*
- 10.3 when offering something to someone. CONVENTION *EG 'There you are' he said, handing the screws to me.*
- 11 You can add **'so there'** to what you are saying to show that you have made a firm decision and will not change your mind. CONVENTION Informal *EG Well, I won't apologize, so there.*
- 12 You can say **'There there'** when comforting a child who is very upset. CONVENTION *EG There, there, it's not your fault.*

- this** /ðɪs/, **these** /ði:z/. 1 You use **this** to refer to a person or thing that has been mentioned, or to introduce a person or thing that you are going to talk about. DET OR PRON *EG The colonel handed him the bag. 'This is for you.'... 'My God,' I said. 'This is awful.'... This is Desiree, my father's second wife... These particular students are extremely bright... So, for all these reasons, my advice is to be very, very careful... Get these kids out of here.*
- 2 You also use **this** to introduce a person or thing into a story. DET Spoken Informal *EG I stopped at a junction and this bowler-hatted gent comes up.*
- 3 You also use **this** when you refer to the present time or place. DET *EG ...the prime minister of this country... Could I make an appointment to see the doctor this morning please?*
- 4 If you say that something will happen **this** Friday or **this** summer, for example, you mean that it will happen on the next Friday or during the next summer. DET *EG Let's fix a time. This Sunday. Four o'clock.*
- 5 You also use **this** when you are indicating the size or shape of something with your hands. SUBMOD *EG It was about this big.*

6 You say **this is** in order to introduce yourself on the telephone. EG *He looked for her number, and dialled it. 'Sally? This is Martin Brody.'* PHRASE

7 If you say that you are doing or talking about **this and that**, you mean that you are doing or talking about a variety of things that you do not want to specify. EG *'What have you been up to?' - 'This and that.'* PHRASE

that /ðæt, ðəʔt/, **those** /ðəʊz/. The pronunciation /ðəʔt/ can only be used for paragraphs 3 and 4.

1 You use **that** or **those** to refer to things or people already mentioned or known about. EG *That old woman saved my life... Not all crimes are committed for those reasons... Who are those men?... 'Did you see him?' - 'No.' - 'That's a pity.'... Hello. Is that Mrs Vass? I'm phoning about your car.* DET OR PRON

2 You can use **those** to refer to people or things that you are going to give details about. EG *I want to thank those of you who've offered to help... The scheme was set up to help those concerned with the teaching of reading... Students should write off to those bodies which provide awards.* PRON OR DET

3 You use **that** after some verbs, nouns, and adjectives in order to introduce a clause. EG *She suggested that I telephoned you... He was motivated by the conviction that these tendencies would increase... It is important that you should know precisely what is needed.* CONJ

4 You also use **that** to introduce a relative clause. EG *I reached the gate that opened onto the lake... For dessert there was ice cream that Mum had made herself.* PRON REL

5 If you say that something is not **that** bad or not **that** funny, for example, you mean that it is not as bad or as funny as other people think. EG *It isn't quite that bad.* SUBMOD: WITH BROAD NEG

6 You use **at that** when you are modifying or limiting what you have previously said. EG *There is work for only 250 people, and a very specialized 250 at that.* PHRASE